

UDK 811.134.2'367.622

811.134.2'367.623

Izvorni znanstveni članak

Prihvaćen za tisak 31. 10. 2022.

<https://doi.org/10.29162/jez.2022.9>

Bojana Mikelenić
Ana María Valencia Spoljaric
Filozofski fakultet Zagreb

Sročnost koordiniranih imenica i pridjeva u španjolskom jeziku

U španjolskome jeziku pridjev može stajati ispred ili iza imenice na koju se odnosi, a jednako je i s pridjevima uz koordinirane imenice. Opće je pravilo da se pridjev iza koordiniranih imenica u jednini navodi u množini, a pridjev ispred imenica u jednini i u rodu prve imenice. Međutim, iza koordiniranih imenica pridjev može biti u jednini kada su one značenjski povezane, a postoje i slučajevi pridjeva u množini ispred koordiniranih imenica u jednini (npr. u uvriježenim izrazima ili kod koordinacije osobnih imena). U ovome radu predstavljaju se rezultati kvantitativnog istraživanja procjene prihvatljivosti različitih vrsta ovakvih konstrukcija, kao i njihove interpretacije – odnosi li se pridjev u jednini na jednu ili na obje koordinirane imenice. Uspoređeni su rezultati dviju skupina ispitanika: izvornih govornika španjolskoga jezika iz različitih hispanskih zemalja te studenata diplomskoga studija španjolskog jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Za izvorne se govornike pretpostavilo da će rezultati odgovarati zabilježenome u referentnoj literaturi pa će im primjeri s pridjevom u množini ispred imenica biti prihvatljivi samo kada se radi o uvriježenim izrazima (što je djelomično potvrđeno), dok se za studente pretpostavilo da će sve takve primjere smatrati prihvatljivima (što nije potvrđeno). Kad je riječ o interpretaciji, obje su skupine pridjev u jednini u većini slučajeva vezale samo uz jednu imenicu, a ne uz obje, što je potvrdilo početnu pretpostavku vezanu uz studente, a pobilo onu vezanu uz izvorne govornike.

Ključne riječi: koordinirane imenice, španjolski jezik, sročnost imenica i pridjeva, procjena prihvatljivosti

1. Uvod

Ovaj se rad bavi konstrukcijama s dvjema koordiniranim imenicama u jednini uz koje stoji jedan pridjev. U španjolskome jeziku opće je pravilo da se pridjev, koji može stajati ispred ili iza imenice na koju se odnosi (NGLE 2009: 990), slaže s njom u rodu i broju. Međutim, ako umjesto jedne imenice imamo dvije koordinirane imenice, hoće li se pridjev slagati samo s jednom ili s obje? Postoji više mogućnosti, ovisno o položaju pridjeva, ali i značenju imenica, odnosno govornikovo interpretaciji.

Zanimalo nas je kako govornici španjolskoga jezika slažu pridjeve uz koordinirane imenice i kako ih tumače. U prvoj skupini ispitanika bili su izvorni govornici različitoga stupnja obrazovanja i dobi, iz pet zemalja španjolskoga govornog područja (Španjolska, Peru, Bolivija, Čile i Argentina). Drugu skupinu činili su studenti diplomskoga studija španjolskog jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

U sljedećem odlomku detaljno su opisana pravila slaganja koordiniranih imenica u jednini s pridjevom u španjolskome jeziku, uz usporedbu s hrvatskim. Koordinirane imenice u množini nisu istraživane iz razloga što pridjev uz njih uvijek stoji u množini i u muškome rodu, osim kada su obje imenice ženskoga roda pa je takav i pridjev.

2. Slaganje pridjeva s koordiniranim imenicama

Prije svega, važno je spomenuti da je u španjolskome, za razliku od hrvatskoga, vrsta pridjeva odlučujuća za određivanje njihova položaja u odnosu na imenicu.

Pridjevi se u hrvatskome jeziku obično dijele na opisne, gradivne i posvojne (Težak i Babić 2007: 422; Silić i Pranjković 2007: 133–134; Barić i dr. 2005: 174), prema ta podjela nije potpuna. Tako Težak i Babić (2007: 422) prihvatljivijom smatraju podjelu na opisne i odnosne pridjeve, gdje se gradivni i posvojni svrstavaju u potonje. Barić i dr. (2005: 174) dodaju osim toga odnosnim pridjevima i neke opisne (one koji izriču prostor i vrijeme), a Silić i Pranjković (2007: 133–134) pak smatraju da se odnosni pridjevi ubrajaju u posvojne pridjeve u širem smislu. S druge strane, govoreći o sročnom atributu, Silić i Pranjković (2007: 309–310) navode da postoje: kvalitativni (kakvoćni), kvantitativni (količinski), posesivni (posvojni) i relativni (odnosni) atribut, gdje posvojni i odnosni atribut čine odvojene skupine.¹ Za našu temu zapravo je važnije ovoj podjeli dodati onu na određene i neodređene pridjeve, gdje opisni i gradivni pridjevi mogu biti određeni i neodređeni, a posvojni samo određeni (Težak i Babić 2007: 425). Kako navode Težak i Babić (2007: 425), neodređeni pridjev „samo kvalificira predmet mišljenja ne određujući ga, nego samo isti-

236 ¹ Detaljnu podjelu hrvatskih pridjeva prema semantičkim tipovima donosi Marković (2010: 88–91).

ćući jedno njegovo svojstvo“, dok određeni pridjev „identificira predmet mišljenja određujući ga jednim svojstvom“ (Težak i Babić 2007: 427).

U španjolskome jeziku, u tradicionalnoj gramatici, naziv *adjetivo* (*pridjev*) koristio se u širem smislu, budući da je uključivao i opisne pridjeve – otvoreni razred s leksičkim značenjem i determinativne pridjeve – zatvoreni razred bez leksičkoga značenja. No, danas se govori o dvjema različitim vrstama riječi, budući da su potonji tzv. *determinatori* (uključuju članove, posvojne, pokazne, brojevne i neodređene *determinatore*), koji razgraničavaju značenje imenice navodeći na koje i koliko referenata se odnosi (npr. *eso, su, mi, cuyo, alguno, muchos, demasiado, cierto*) (NGLE 2009: 907).

Što se tiče samih pridjeva, postoje dvije osnovne vrste:² odnosni ili relativni pridjevi te opisni pridjevi (Demonte 1999: 136; NGLE 2009: 44). Prvi „se tvore od imenskih osnova ili su semantički povezani s njima“ (NGLE 2009: 980). Na primjer, *actividad política* ‘politička djelatnost’, u kojoj *actividad* prestaje biti općenita djelatnost, već postaje tip koji se razlikuje od drugih, *ekonomska djelatnost, turistička djelatnost* itd. Ovi pridjevi stoje iza imenice. S druge strane, opisni pridjevi pridaju imenici njezina inherentna svojstva, kao u *hermoso patio* ‘lijepo dvorište’, gdje pridjev opisuje, navodi neko obilježje imenice. Ovi pridjevi mogu stajati ispred ili iza imenice.

Osim toga, pridjevi mogu uspostavljati semantičke odnose s imenicama, i u tom slučaju mogu poprimiti značenja ili vrijednosti zavisno od konteksta (Demonte 1999: 141). Zato imamo i restriktivne (španj. *especificativos*) pridjeve i nerestriktivne ili objašnjavajuće (španj. *explicativos*) pridjeve. Prvim pridjevima, kao što i samo ime kaže, cilj je ograničiti značenje imenske skupine čiji su dio (NGLE 2009: 990), dok drugi ističu neku kvalitetu ili svojstvo imenice (NGLE 2009: 912). U odnosu na ove dvije vrste pridjeva, Rojo (1975: 204) navodi da postoji *semantička koordinacija* između imenice i restriktivnoga pridjeva, budući da pridjev utječe na značenje imenice, dok *semantička subordinacija* postoji kada pridjev nije restriktivan, budući da ne mijenja značenje imenice već ju opisuje. Zbog toga je mjesto restriktivnih pridjeva fiksno, iza imenice, jer „razlika između restriktivnih i nerestriktivnih pridjeva usko je povezana s položajem koji pridjev zauzima u imenskoj skupini: obično se restriktivni pridjev pojavljuje u postnominalnom, a nerestriktivni u prednominalnom položaju“ (NGLE 2009: 912). Međutim, važno je napomenuti da se u nekim kontekstima neki pridjevi koji su obično restriktivni mogu ponašati kao nerestriktivni (NGLE 2009: 981), primjerice, *hierba verde* i *verde hierba* ‘zelena trava’. U prvom, restriktivnom, primjeru iz skupine *trava* izdvajamo onu koja je zelena (a ne žuta ili smeđa), odnosno, radi se o vrsti trave, dok u drugom, nerestriktivnom, samo dodajemo obilježje imenici, bez razlikovanja od ostalih vrsta trave.

² Tradicionalno su se razlikovale druge vrste pridjeva, poput *gentilicios* (pridjevi vezani uz geografsko porijeklo, npr. *hrvatski, španjolski*), ali oni se danas uključuju u relativne pridjeve (NGLE 2009: 44).

Ako se sada vratimo na opreku određeno/neodređeno u hrvatskome, možemo primijetiti kako se ona opisuje na gotovo jednak način kao razlika između restriktivnih i nerestriktivnih pridjeva u španjolskome. To primjećuje i Kapović (2022: 247), te objašnjava: „da bismo govorili o inherentnim karakteristikama nečega taj entitet za nas mora biti konkretan“. S druge strane, imenicu ograničavamo pridjevom „ako govorimo općenito, nemajući na umu konkretan referent“ (Kapović 2022: 247). Prema tome, možemo reći da se opreka određeno/neodređeno, koja se u hrvatskome morfološki iskazuje, u španjolskome u određenoj mjeri iskazuje položajem pridjeva: restriktivni pridjevi dolaze iza imenice, a nerestriktivni (obično) ispred.

U nastavku ćemo detaljno opisati pravila slaganja pridjeva i koordiniranih imenica u jednini koja se spominju u dvije referentne gramatike Španjolske kraljevske akademije: *Nueva gramática de la lengua española – NGLLE* (2009) i u poglavlju o sročnosti (Martínez 1999) iz *Gramática descriptiva de la lengua española* te u rječniku *Diccionario Panhispánico de dudas – DPD* (2005). Najprije ćemo promotriti slučajeve pridjeva iza, a potom ispred koordiniranih imenica.

Kao prvo, ako je pridjev u postnominalnoj poziciji i radi se o dvjema imenicama muškoga roda ili različitih rodova, očekuje se da pridjev bude u množini i u muškom rodu, npr. *ejercicio* (m. jd.) y *pasatiempo* (m. jd.) *divertidos* (m. mn.), dosl. ‘vježba i hobi zabavni’³ ili *chico* (m. jd.) y *chica* (ž. jd.) *graciosos* (m. mn.), dosl. ‘dječak i djevojčica smiješni’. Ako su dvije koordinirane imenice ženskoga roda, očekuje se da pridjev bude u množini i u ženskom rodu, npr. *silla* (ž. jd.) y *mesa* (ž. jd.) *nuevas* (ž. mn.), dosl. ‘stolica i stol novi’.

Kada se konstrukcija sastoji od imenica istoga roda, pridjev također može biti u jednini i u istom rodu kao i imenice, a u tom slučaju postoji dvostruka interpretacija. U *destreza* (ž. jd.) y *constancia* (ž. jd.) *asombrosa* (ž. jd.), dosl. ‘vještina i ustrajnost nevjerovatna’, pridjev se može odnositi samo na *constancia* ili na *constancia* i *destreza*, gdje u potonjem slučaju govornik percipira te dvije imenice kao pojmovno povezane. Kada se radi o koordiniranim imenicama različitih rodova, *NGLLE* (2009: 2437) ističe da se u slučaju slaganja pridjeva s drugom imenicom, on interpretira kao da se odnosi samo na nju. U *abrigo* (m. jd.) y *camiseta* (ž. jd.) *negra* (ž. jd.), dosl. ‘kaput i majica crna’ ono što je crno je samo *camiseta*, ali ne i *abrigo*. Međutim, Martínez (1999: 2739) i *DPD* (2005: § 3.2) naglašavaju da, unatoč tome ovakav primjer može biti dvosmislen, jer ako govornik smatra da su dvije imenice (različitih rodova) dio cjeline, izražena svojstva odnosit će se na obje. U *idioma* (m. jd.) y *cultura* (ž. jd.)

³ Doslovni prijevodi dani su samo u svrhu razumijevanja primjera na španjolskom. Na hrvatski bi se ovaj primjer mogao prevesti kao ‘zabavni vježba i hobi’, ali i ‘zabavna vježba i hobi’. Koji je češći u uporabi teško je reći bez točnih podataka. Dodatni je izazov to što se opreka određeno/neodređeno u hrvatskome iskazuje morfološki, pa primjerice *smiješni* u *smiješni dječak* i *djevojčica* može biti oblik jednine ili množine pridjeva. Stoga bi sljedeći korak mogao biti provedba ekvivalentnoga istraživanja u hrvatskome, nakon čega bi se rezultati usporedili.

española (ž. jd.), dosl. ‘jezik i kultura španjolska’ podrazumijeva se da su i jezik i kultura španjolski. Važno je napomenuti da pridjev mora biti u jednini kada se obje imenice odnose na istog referenta (NGLE 2009: 2437), primjerice u *mi hermano* (m. jd.) y *amigo* (m. jd.) *francés* (m. jd.), dosl. ‘moj brat i prijatelj francuski’, govorimo o jednoj osobi koja je i *hermano* i *amigo*.

Činjenicu da se pridjevi iza koordiniranih imenica mogu pojaviti i u jednini i u množini Demonte i Pérez-Jiménez (2011: 86) tumače time da se kod pridjeva u množini proces slaganja provodi na sintaktičkoj razini te je rezultat reducirane relativne rečenice (npr. *chico y chica que son graciosos* ‘dječak i djevojčica koji su smiješni’ – *chico y chica graciosos*), dok pridjev u jednini nije povezan sa sintaktičkim procesom, već je rezultat blizine između pridjeva i posljednje imenice.

S druge strane, ako se pridjev nalazi ispred koordiniranih imenica u jednini bilo kojega roda, uobičajeno je da se on slaže u rodu i broju s prvim elementom, dakle svakako će biti u jednini (NGLE 2009: 2438). U *adecuado* (m. jd.) *interés* (m. jd.) y *ganancia* (ž. jd.) ‘primjeren interes i dobit’, pridjev *adecuado* slaže se u muškom rodu s imenicom *interés* te se može tumačiti kao da opisuje samo *interés*, ali se može odnositi i na obje imenice, i na *interés* i na *ganancia*. NGLE (2009: 2438) navodi da se pridjev u množini ispred koordiniranih imenica u jednini smatra “isforsiranim” i “neprirodnim”. Međutim, nailazimo na slučajeve u kojima se pridjev pojavljuje u množini i to kod uvriježenih izraza, kao što su *desconsolados esposa e hijo* ‘ožalošćeni supruga i sin’, te onih stilski obilježenih (npr. odlika stila nekog autora), ali upozorava se na to da se ne radi o uporabama uobičajenima za suvremeni španjolski jezik (NGLE 2009: 2438). DPD (2005: §3.3) dodaje još jedan slučaj pridjeva u množini ispred koordiniranih imenica u jednini, a radi se o osobnim imenima, na primjer, *encantadores Luis y Felipe* ‘šarmantni Luis i Felipe’.⁴

Kada je riječ o hrvatskome jeziku, položajem ili mjestom pridjeva u hrvatskim se gramatikama bavi gotovo isključivo uz jednu imenicu (koja može imati različite sintaktičke funkcije u rečenici), a govori se i o slučajevima više pridjevskih atributa uz jednu imenicu, o njihovoj vrsti i redosljedju (Barić i dr. 2005: 545–551; Belaj i Tanacković Faletar 2014: 117–130). Slaganje pridjeva s imenicom u rodu, broju i padežu opće je mjesto, a o problemima vezanima uz sročnost piše još Babić (1984), gdje navodi kako treba razlikovati sročnost po obliku ili gramatičku sročnost i sročnost po smislu ili logičku sročnost, no više se posvećuje sročnosti subjekta i predikata. Slaganje pridjeva i jedne imenice spominje i Marković (2012: 304–308), gdje se također osvrće na temu slaganja prema smislu. Komentar o pridjevu uz koordinirane imenice pronašli smo kod Katičića (2002: 440), koji govori: „Od dva jednaka pridjeva što stoje kao atributi uz koordinirane imenice može se jedan ispustiti pa onda

⁴ U istraživanju smo ovakav primjer također smatrali uvriježenim izrazom.

preostali određuje obje imenice“. Bez daljnjeg objašnjenja daju se primjeri poput *tude blago i odića, dosadno lice i brci*.

S obzirom na to da će u hrvatskome pridjev u pravilu stajati ispred imenica, situacija je nešto jednostavnija nego u španjolskome. Kod primjera s pridjevom u jednini problema sa slaganjem nema, on se slaže s prvom (najbližom) imenicom, no kao i u španjolskome, bit će moguća dvostruka interpretacija. Tako se u *lijepa kuća i auto*, pridjev može odnositi samo na *kuća* ili na *kuća i auto*, a trebalo bi ispitati kako se češće tumači. No, pridjev u ovim konstrukcijama može stajati i u množini, s time da bi uz imenice različita roda prihvatljivost mogla biti upitna kada prva imenica nije muškoga roda (npr. *lijepi kuća i auto* ili *lijepi polje i vrt* naspram *lijepi auto i kuća, lijepi vrt i polje*).

U sljedećem dijelu prikazuje se metodologija provedenoga istraživanja.

3. Metodologija

Istraživanje je provedeno u rujnu i listopadu 2021. godine putem upitnika, na dvjema skupinama ispitanika. Kako bi se što manje utjecalo na odgovore ispitanika naslov upitnika bio je generičan te niti u jednom trenutku nije spomenut predmet istraživanja. Prvu skupinu ispitanika činili su izvorni govornici iz pet hispanjskih zemalja: Španjolska, Peru, Bolivija, Čile, Argentina. Ispitano je ukupno 100 osoba, po 20 iz svake zemlje te je zbog toga što većina ispitanika ne živi u Hrvatskoj ispitivanje provedeno online. Druga skupina sastojala se od studenata diplomskoga studija španjolskog jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, dakle studenata koji španjolski jezik uče najmanje četiri godine. Ova je skupina upitnik ispunila na papiru, a ispitano je ukupno 65 osoba.

Upitnik je pisan na španjolskom jeziku i sastojao se od triju dijelova: 1. Opći podaci o ispitanicima, 2. Procjena prihvatljivosti primjera, 3. Interpretacija primjera. Dio upitnika o općim podacima o ispitanicima sadržavao je pitanja o spolu, dobi, zemlji rođenja, materinskom jeziku te drugim jezicima koje ispitanik govori. U upitnik namijenjen izvornim govornicima dodana su pitanja o zemlji boravišta, razini obrazovanja te informaciji o tome jesu li njihovo zanimanje i/ili posao koji rade vezani uz filologiju, poučavanje jezika ili jezikoslovlje, dok se studente još pitalo koliko godina uče španjolski jezik. Prije nego što se objasne preostala dva dijela upitnika potrebno je osvrnuti se na odabir primjera koji su se u njima ispitivali.

3.1. Odabir primjera

Svi su primjeri sadržavali dvije koordinirane imenice u jednini i pridjev u jednini ili u množini. S obzirom na to da se u španjolskome jeziku ispred imenica često nalazi determinator (član, pokazni determinator, posvojni determinator i sl.) te da on

pred koordiniranim imenicama može ukazivati na razumijevanje pojmova kao cjeline (npr. *la lengua y cultura alemana* ‘njemački jezik i kultura’: imenice dijele član u jednini), svi su primjeri u upitniku bili bez determinatora. Ta odluka, kao i činjenica da su primjeri dani izvan konteksta možda su neke od njih učinili neprirodnijima i utjecali na odgovore, međutim na taj se način pokušalo ograničiti čimbenike koji utječu na procjenu i interpretaciju primjera. Neko buduće istraživanje moglo bi se baviti primjerima u kontekstu.

Također, u svim primjerima imenice su označavale dijelove istoga skupa ili su se mogle interpretirati kao cjelina (npr. *rama y tronco* ‘grana i deblo’, *estudio y descripción* ‘studija/proučavanje i opis’), kako ispitanici ne bi označavali konstrukciju neprihvatljivom zbog nepovezana značenja imenica. Iz istoga razloga kombinirale su se samo dvije konkretne i dvije apstraktne imenice te je upitnik sadržavao jednak broj jednih i drugih primjera (Tablice 1. i 2.). Svaki se primjer sastojao od jedne imenice muškog i jedne ženskog roda (npr. *rama* (ž.) y *tronco* (m.), *estudio* (m.) y *descripción* (ž.)), a upitnik je sadržavao jednak broj jednih i drugih primjera (Tablice 1. i 2.).

Kad je riječ o pridjevima, oni su se mogli nalaziti ispred (Tablica 1.) ili iza imenica (Tablica 2.). U španjolskome jeziku postoje u rodu promjenjivi (*nuevo/nueva* ‘nov/nova’) i nepromjenjivi pridjevi (*infeliz* ‘nesretan/nesretna’), a kako bi se mogla opažati sročnost s jednom, drugom ili objema imenicama rabili su se isključivo promjenjivi pridjevi. Također, sukladno ranije rečenome (v. poglavlje 2), restriktivni pridjevi uvijek su stajali iza imenica, a nerestriktivni su se nalazili ispred.

Tablica 1. Primjeri s pridjevom ispred koordiniranih imenica

PRIDJEV_BROJ	m. ž.	ž. m.	IMENICE
jednina	Propio deseo y voluntad (j)	Profunda admiración y cariño (nj)	apstraktne
jednina	Nuevo hilo y aguja (f)	Bella gorra y chal (s) *Lindo camisa y saco (p)	konkretne
množina	Extraordinarios talento y habilidad (l) *Delicadas espíritu y gracia (d)	Raros característica y aspecto (b)	apstraktne
množina	Simpáticos Paco y Lucha (h)	Desconsolados esposa e hijo (n)	konkretne

Tablica 2. Primjeri s pridjevom iza koordiniranih imenica

PRIDJEV_BROJ	m. ž.	ž. m.	IMENICE
jednina	Estudio y descripción lingüística (q)	Narración y estilo literario (e) *Lengua y dialecto americana (m)	apstraktne
jednina	Brazo y pierna rota (o)	Flor y tallo amarillo (c)	konkretne
množina	Uso y distribución económicos (i)	Cultura y folklore antiguos (a)	apstraktne
množina	Pelo y piel cuidados (g) *Libro y carpeta desordenadas (k)	Rama y tronco largos (r)	konkretne

Ukupno je odabrano 20 primjera, a to uključuje i radi kontrole uvedena četiri primjera s pogreškom u slaganju (označeni znakom * u Tablicama 1. i 2.). Ispitivana je prihvatljivost konstrukcija te interpretacija primjera s pridjevom u jednini. Procjena prihvatljivosti ispitivana je na svim primjerima, dok je interpretacija ispitivana na njih 14 (v. poglavlje 3.3.).

3.2. *Upitnik: Procjena prihvatljivosti primjera*

Procjene prihvatljivosti/gramatičnosti sastoje se od niza pitanja pomoću kojih se ispituje prosudba govornika o prihvatljivosti/gramatičnosti određenih jezičnih struktura (Blas Arroyo 2005: 328), a dobro su poznate kao metoda u sintaktičkim istraživanjima (Coward 1997), istraživanjima jezičnih kompetencija izvornih govornika, ali i istraživanjima stavova o jeziku (González Martínez 2008) te istraživanjima usvajanja drugog jezika (npr. Parodi i Tsimpli 2005). Kao što je vidljivo u prethodnoj rečenici, u literaturi se mogu pronaći nazivi *gramatičnost* i *prihvatljivost* kao sinonimi, iako nije uvijek jasno ispituje li se isto obilježje, razlikuju li uopće ispitanici među njima i je li moguće izravno testirati gramatičnost (Coward 1997). Ne želeći ovdje ulaziti u dublje rasprave i imajući u vidu da barem polovica ispitanika nije povezana s filologijom, poučavanjem jezika ili jezikoslovljem, odabrali smo govoriti o *prihvatljivosti* i pitati ispitanike jesu li im primjeri *prihvatljivi*, zbog veće teorijske obojenosti i moguće nerazumljivosti naziva *gramatičnost*.

Prilikom procjene prihvatljivosti svih 20 primjera tražilo se od ispitanika da procijene kako im zvuče kombinacije riječi, no bez previše analize, da pokušaju označiti prvo na što su pomislili. Kako bi se omogućilo razlikovanje razina prihvatljivosti i neprihvatljivosti rabila se Likertova ljestvica. Vrijednosti na ljestvici bile su od -2 do 2 (prilagođeno prema: Kraš 2005), gdje je svaka od ocjena označavala sljedeće: -2 – *no acceptable (neprihvatljivo)*, -1 – *no acceptable hasta cierto punto (donekle neprihvatljivo)*, 1 – *acceptable hasta cierto punto (donekle prihvatljivo)*, 2 – *acceptable (prihvatljivo)*, 0 – *no lo sé (ne znam)*. Pisana uputa sadržavala je i objašnjenje: „Ako označite -2, kombinacija riječi vam zvuči veoma čudno, neprirodno, ili čak nemoguće. Ako označite 2, kombinacija riječi vam zvuči u potpunosti prihvatljivo“. Ljestvicu su mogle činiti vrijednosti od 1 do 5 (npr. Bruhn de Garavito 2011), no odabrali smo rabiti vrijednosti od -2 do 2, u kojima znak *minus* čini vidljivu razliku između prihvatljivih i neprihvatljivih primjera, kako u upitniku tako i u analizi rezultata. Radi veće informativnosti odgovora odlučili smo da značenje vrijednosti 0 bude *ne znam*, a ne srednja vrijednost (*nití prihvatljivo nití neprihvatljivo*).⁵

⁵ Potencijalni problem ovdje bi mogao biti to što „ne znam“ nekome može značiti i „ne znam tu riječ“ (npr. studenti), pa smo zbog toga kod sastavljanja primjera bili oprezni da odaberemo riječi koje bi studentima diplomskog studija (otprilike razina C1 prema ZEROJ-u) trebale biti poznate.

3.3. Upitnik: Interpretacija primjera

S obzirom na to da su primjeri s pridjevom u jednini dvosmisleni, odnosno da ih je moguće interpretirati na dva načina (da se pridjev odnosi na obje ili samo na jednu imenicu), to je ispitano u posljednjem dijelu upitnika. Ispitala se interpretacija osam primjera s pridjevom u jednini, jer se pridjev u množini, jasno, odnosi na obje imenice. Usprkos tomu, u svrhu kontrole, uključeno je i šest primjera s pridjevom u množini (uklonjena su četiri primjera s pogreškama u slaganju te dva u kojima se pridjev nalazi ispred imenica, a nije riječ o uvriježenim izrazima), dakle u ovome dijelu bilo je ukupno 14 primjera.

Ovakva vrsta upitnika može se oblikovati na različite načine, od pitanja otvorenoga do onih zatvorenoga tipa ili pitanja višestrukoga odabira (Tena Dávalos i Pérez Álvarez 2017). Premda su pitanja višestrukoga odabira jednostavnija za obradu i analizu, u nastojanju da se spriječi automatsko odgovaranje i dobiju pouzdaniji rezultati, ispitanici su sami upisivali odgovor. Međutim, kako bi se osiguralo razumijevanje onoga što se od ispitanika traži, na jednom su primjeru prikazani mogući odgovori (1).

(1) Pitanje: U konstrukciji *sombrero y corbata roja*, na što se odnosi *roja*?

Mogući odgovori:

na *sombrero*

na *corbata*

na *sombrero y corbata*

Također, naglašeno je kako trebaju upisati samo jedan odgovor, prvi na koji su pomislili, onaj koji im se čini najprirodnijim i najlogičnijim. Usprkos tomu, pri analizi je odbačeno oko 20 anketnih listića, jer su ispitanici objašnjavali značenje pridjeva ili upisivali sinonime.⁶ S obzirom na to da je ovaj problem primijećen samo kod izvornih govornika, koji su upitnik ispunjavali online, moguće je da je tomu pridonio i medij putem kojeg je vršeno ispitivanje.

3.4. Hipoteze istraživanja

S obzirom na navedene teorijske postavke, ali i iskustvo u nastavi španjolskoga jezika, postavljene su četiri hipoteze istraživanja, po dvije za svaki dio upitnika. Sukladno tomu, primjeri s pridjevom u jednini ispred i iza imenica te s pridjevom u množini iza imenica ne bi trebali biti problematični. Međutim, kad je riječ o primjerima s pridjevom u množini ispred imenica pretpostavili smo kako će ih izvorni

⁶ Odbačeni su anketni listići nadoknađeni, dakle osigurano je ukupno 100 ispravno popunjenih upitnika, po 20 iz svake od pet zemalja.

govornici smatrati neprihvatljivima, osim u slučaju uvriježenih ili formulaičnih izraza (H1), dok će se studenti više usredotočiti na oblike imenica i pridjeva te sročnost množine pridjeva s parom imenica i smatrati ove primjere prihvatljivima (H2).

Iako primjeri s pridjevom u jednini ne bi trebali predstavljati problem u smislu prihvatljivosti, oni imaju dvije moguće interpretacije: pridjev se može odnositi samo na jednu imenicu (prvu ako se nalazi ispred, drugu ako se nalazi iza koordinirane skupine) ili na obje. Kako je već navedeno, sve se odabrane imenice odnose na dijelove istoga skupa ili se mogu razumjeti kao cjelina pa je prema tome očekivano da izvorni govornici smatraju da se pridjev odnosi na obje (H3), dok je za studente, sukladno iskustvu u nastavi, predviđena interpretacija u kojoj se pridjev odnosi samo na jednu imenicu (H4).

Hipoteze istraživanja formulirane su na sljedeći način:

(H1) izvornim govornicima neće biti prihvatljivi primjeri s pridjevom u množini ispred imenica (osim u uvriježenim izrazima);

(H2) studentima će biti prihvatljivi primjeri s pridjevom u množini ispred imenica;

(H3) izvorni govornici će za primjere s pridjevom u jednini smatrati da se odnose na obje imenice;

(H4) studenti će za primjere s pridjevom u jednini smatrati da se odnose samo na jednu od imenica.

4. Rezultati

U ovome poglavlju prikazuju se rezultati istraživanja i to tako da se najprije navode rezultati procjene prihvatljivosti primjera, a potom rezultati njihove interpretacije.

4.1. *Rezultati: procjena prihvatljivosti primjera*

Slika 1. prikazuje usporedne rezultate dviju skupina ispitanika. S lijeve strane mogu se vidjeti rezultati izvornih govornika (IG), a s desne studenata (ST). Primjeri su poredani prema srednjoj vrijednosti procjene prihvatljivosti od najviše do najniže ocijenjenog te su im pridodane oznake jednake onima u Tablicama 1. i 2., kako bi se lakše pratile sve njihove karakteristike.

IZVORNI GOVORNICI (IG)			STUDENTI (ST)		
Oznaka	Primjer	Srednja_vr	Oznaka	Primjer	Srednja_vr
e	Narración y estilo literario	1.85	e	Narración y estilo literario	1.72
nj	Profunda admiración y cariño	1.85	nj	Profunda admiración y cariño	1.50
q	Estudio y descripción lingüística	1.74	j	Propio deseo y voluntad	1.45
r	Rama y tronco largos	1.58	q	Estudio y descripción lingüística	1.43
a	Cultura y folklore antiguos	1.25	f	Nuevo hilo y aguja	1.10
j	Propio deseo y voluntad	1.21	r	Rama y tronco largos	1.02
g	Pelo y piel cuidados	1.16	c	Flor y tallo amarillo	0.91
f	Nuevo hilo y aguja	0.96	i	Uso y distribución económicos	0.80
c	Flor y tallo amarillo	0.94	s	Bella gorra y chal	0.64
n	Desconsolados esposa e hijo	0.89	g	Pelo y piel cuidados	0.57
s	Bella gorra y chal	0.75	o	Brazo y pierna rota	0.46
h	Simpáticos Paco y Lucha	0.67	n	Desconsolados esposa e hijo	0.42
l	Extraordinarios talento y habilidad	0.41	a	Cultura y folklore antiguos	0.33
o	Brazo y pierna rota	0.40	h	Simpáticos Paco y Lucha	-0.13
i	Uso y distribución económicos	0.40	k	Libro y carpeta desordenadas	-0.38
k	Libro y carpeta desordenadas	0.09	l	Extraordinarios talento y habilidad	-0.60
m	Lengua y dialecto americana	-0.48	d	Delicadas espíritu y gracia	-0.78
p	Lindo camisa y saco	-0.94	m	Lengua y dialecto americana	-1.18
b	Raros característica y aspecto	-1.01	p	Lindo camisa y saco	-1.27
d	Delicadas espíritu y gracia	-1.12	b	Raros característica y aspecto	-1.56

Slika 1. Prikaz rezultata procjene prihvatljivosti izvornih govornika i studenata

Boje na Slici 1. predstavljaju svaku od skupina primjera, pa su tako primjeri s pridjevom u jednini ispred imenica crveni, primjeri s pridjevom u jednini iza imenica plavi, primjeri s pridjevom u množini ispred imenica žuti, primjeri s pridjevom u množini iza imenica zeleni, a primjeri s pogreškama u slaganju ljubičasti.

U Tablici 3. prikazani su prosječni rezultati izvornih govornika i studenata za primjere objedinjene po skupinama.

Tablica 3. Objedinjeni prikaz rezultata procjene prihvatljivosti izvornih govornika i studenata

	JD. ISPRED		JD. IZA		MN. ISPRED		MN. IZA		POGREŠKE	
	IG	ST	IG	ST	IG	ST	IG	ST	IG	ST
2	59%	48%	63%	48%	33%	12%	56%	35%	19%	5%
1	20%	32%	15%	25%	20%	23%	20%	27%	13%	17%
-1	8%	8%	6%	8%	14%	22%	10%	17%	17%	27%
-2	8%	5%	9%	6%	25%	35%	9%	10%	46%	42%
0	5%	7%	7%	13%	8%	8%	6%	11%	6%	9%

4.2. Rezultati: interpretacija primjera

Kako je već spomenuto, ovaj dio upitnika zapravo je ispitivao osam primjera s pridjevom u jednini, zbog toga što je za pridjev u množini jasno da se odnosi na obje imenice. Odvojeno se prikazuju rezultati interpretacije pojedinih primjera s pridjevom u jednini ispred (Tablica 4.) i iza koordiniranih imenica (Tablica 5.).

Tablica 4. Rezultati interpretacije primjera s pridjevom u jednini ispred koordiniranih imenica

	prva imenica		druga imenica		obje imenice		nema odgovora	
	IG	ST	IG	ST	IG	ST	IG	ST
(f) <i>nuevo hilo y aguja</i>	68%	82%	1%	0%	31%	18%	0%	0%
(j) <i>propio deseo y voluntad</i>	57%	60%	2%	0%	35%	40%	6%	0%
(nj) <i>profunda admiración y cariño</i>	68%	80%	1%	0%	30%	18%	1%	2%
(s) <i>bella gorra y chal</i>	78%	85%	0%	0%	22%	14%	0%	2%

Tablica 5. Rezultati interpretacije primjera s pridjevom u jednini iza koordiniranih imenica

	prva imenica		druga imenica		obje imenice		nema odgovora	
	IG	ST	IG	ST	IG	ST	IG	ST
(c) <i>flor y tallo amarillo</i>	5%	5%	67%	78%	28%	15%	0%	1%
(e) <i>narración y estilo literario</i>	3%	0%	77%	85%	19%	15%	1%	0%
(o) <i>brazo y pierna rota</i>	0%	0%	65%	83%	34%	17%	1%	0%
(q) <i>estudio y descripción lingüística</i>	3%	0%	56%	71%	37%	29%	4%	0%

Kada se pridjev nalazi ispred imenica u prosjeku 68% izvornih govornika i 76% studenata smatra da se on odnosi samo na prvu imenicu, 1% IG i 0% ST smatra da se odnosi samo na drugu, 29% IG i 23% ST smatra da se odnosi na obje, a 2% IG i 1% ST nije dalo odgovor. Za primjere s pridjevom iza imenica 3% izvornih govornika i 1% studenata smatra da se pridjev odnosi samo na prvu imenicu, 66% IG i 79% ST smatra da se on odnosi samo na drugu, 29% IG i 19% ST smatra da se odnosi na obje, a 2% IG i 1% ST nije dalo odgovor.

5. Diskusija

Jednako kao i u prethodnom poglavlju, diskusija je odvojena u dva dijela. Najprije se analiziraju rezultati procjene prihvatljivosti primjera, da bi se nakon toga osvrnulo na rezultate njihove interpretacije. Važno je napomenuti da su u analizi u obzir uzete sve ispitivane varijable iz općih podataka o ispitanicima, no ovdje se komentiraju samo one koje su se pokazale značajnima.⁷

246 ⁷ Primjerice, nije zapažena nikakva razlika među izvornim govornicima prema varijabli zemlje rođenja.

5.1. Diskusija: procjena prihvatljivosti primjera

S obzirom na srednju vrijednost procjene prihvatljivosti (Slika 1.), prihvatljivima (vrijednost iznad nule)⁸ su od obiju skupina ispitanika ocijenjeni primjeri s pridjevom u jednini ispred i iza imenica (crveni i plavi na Slici 1.) te primjeri s pridjevom u množini iza imenica (zeleni na Slici 1.), što je očekivano i u skladu s predstavljenom teorijom. Dvije se skupine ispitanika najviše razlikuju kod primjera s pridjevom u množini ispred imenica (žuti na Slici 1.). Izvorni su govornici tri takva primjera ocijenili pozitivno, a jedan negativno (primjer (b) *raros característica y aspecto*), dok su studenti samo jedan primjer ocijenili pozitivno (uvriježeni izraz (n) *desconsolados esposa e hijo*), a čak tri negativno, što uključuje i očekivano prihvatljiv primjer (h) *simpáticos Paco y Lucha*. Primjer (b) objema je skupinama potpuno neprihvatljiv, čak je niže ocijenjen od primjera s pogreškom u slaganju (ljubičasti na Slici 1.). Jedina razlika između njega i primjera (l) *extraordinarios talento y habilidad*, koja se oba prema literaturi označavaju neprirodnima, je u poretku imenica (*característica* je ženskog, a *talento* muškog roda), što bi moglo objasniti zašto izvorni govornici primjer (l) smatraju prihvatljivim, a primjer (b) ne, s obzirom na to da oba uvriježena izraza ((n) i (h)) prihvaćaju. Kod studenata je jednak poredak primjera po prihvatljivosti, no očito prepoznaju (n) kao uvriježeni izraz ili barem kao izraz drukčiji od (b), dok je (h) ocijenjen negativno. Prema tome, samo rod prve imenice nije dovoljan za objašnjenje ovih rezultata i bilo bi potrebno promotriti veći broj primjera. Studenti su sve primjere s pogreškom u slaganju ocijenili negativno, dok su izvorni govornici jedan primjer ocijenili blago pozitivno (primjer (k) *libro y carpeta desordenadas*: 0.09). Razlog tomu mogao bi biti u vrsti pogreške. Kod ostalih primjera u ovoj skupini pridjev se ne slaže s najbližom imenicom u rodu, dok se u primjeru (k) slaže, pa je pogreška možda slabije uočljiva (ispravno bi bilo u jednini *desordenada*, a u množini *desordenados*). I kod studenata je taj primjer među pogreškama najviše ocijenjen.

Na prvi se pogled može primijetiti kako su studenti dodjeljivali prosječno niže ocjene: najviša pojedinačna prosječna ocjena kod ST je 1.72, dok je kod IG 1.85, a najniža je kod ST -1.56, a kod IG -1.12; ukupno je prosječna ocjena kod ST 0.32, a kod IG 0.63. Kad pogledamo prosječne ocjene po skupinama primjera (Tablica 3.), primjeri s pridjevom u jednini pozitivno su ocijenjeni od strane IG i ST u najviše 80%, a najmanje 73% slučajeva, dok je kod množine vidljiva razlika: primjeri s pridjevom u množini iza imenica ocijenjeni su pozitivno od strane 75% IG (negativno od 19%), ali 62% ST (negativno od 27%), a primjeri s pridjevom u množini ispred imenica ocijenjeni su pozitivno od strane 53% IG (negativno od 39%) te samo 35% ST (negativno 57%). Statistika nam to potvrđuje: nakon provedenog t-testa dvaju

⁸ Budući da je odgovor 0 značio *ne znam*, ti odgovori nisu uključeni u izračun prosječne ocjene. Niže u tekstu posebno će ih se komentirati.

uzoraka nejednakih varijanci na svim ocjenama za svaki primjer, za sedam od osam primjera s pridjevom u množini utvrđena je statistički značajna razlika ($p < 0.05$) među dvjema skupinama ispitanika, a isto je utvrđeno za samo po jedan primjer iz preostalih skupina. Kako bismo dobili potpunu sliku usporedit ćemo i poredak primjera prema prosječnoj ocjeni unutar svakog tipa.

Za primjere s pridjevom u množini ispred imenica p vrijednosti su kako slijedi: (b) $p=0.003$, (h) $p=0.002$, (l) $p=0.0001$, (n) $p=0.04$. Dakle, svim ovim primjerima ST daju prosječno niže ocjene od IG i ta je razlika statistički značajna. Kod primjera (n) riječ je o graničnoj vrijednosti, što ima smisla jer je to jedini primjer oko kojeg se obje skupine slažu: prihvatljiv je svima. Kako smo već komentirali, redosljed prihvatljivosti primjera ovoga tipa jednak je za obje skupine ispitanika. Premda su objema skupinama prihvatljivi, tri primjera s pridjevom u množini iza imenica također pokazuju statistički značajnu razliku pri usporedbi i to sa sljedećim p vrijednostima: (a) $p=0.0002$, (g) $p=0.02$, (r) $p=0.006$. Kod posljednjeg primjera, (i) *uso y distribución económicos* statistički značajne razlike nema, no moramo uočiti kako je to jedini primjer u ovoj skupini koji je više ocijenjen od strane ST, nego od strane IG. S obzirom da on kod IG značajno odskače u usporedbi s ostalim primjerima ovoga tipa, pretpostavljamo da je riječ o problematičnom izboru primjera.⁹ Vezano uz usporedbu redosljeda primjera, treba spomenuti i primjer (a) *cultura y folklore antiguos*, koji je kod studenata najniže ocijenjen u ovoj skupini (0.33), dok su mu izvorni govornici dali prosječno mnogo višu ocjenu (1.25). Objašnjenje ponovo nalazimo u samom primjeru, no za pouzdan zaključak bilo bi potrebno ispitati još primjera.¹⁰

Osim u procjeni prihvatljivosti primjera s pridjevom u množini, dvije su se skupine međusobno razlikovale dovoljno da bi to bilo statistički značajno i kod procjene po jednog primjera s pridjevom u jednini svakoga tipa: (nj) *profunda admiración y cariño* ($p=0.02$) te (q) *estudio y descripción lingüística* ($p=0.03$), kao i kod jednog primjera s pogreškom u slaganju: (m) *lengua y dialecto americana* ($p=0.003$). Svim su primjerima studenti dodijelili niže prosječne ocjene od izvornih govornika, no kad pogledamo raspodjelu unutar pojedinog tipa (Slika 1.), vidimo da su primjeri s pridjevom u jednini kod obiju skupina pri vrhu: (nj) je najviše ocijenjen, a (q) drugi po redu. Treba primijetiti i kako su unutar dviju skupina primjera s pridjevom u jednini primjeri s apstraktnim imenicama prihvatljiviji od onih s konkretnim, za obje skupine ispitanika, dok se za ostale vrste primjera ova varijabla nije pokazala značajnom. Mišljenja smo da bi se ovaj odnos trebao ispitati u posebnom istraživanju i na većem broju primjera, kako bi se došlo do pouzdanih zaključaka.

⁹ Jedna ispitanica, izvorna govornica, u drugom je dijelu upitnika čak i napisala kako misli da je pravilno: *uso y distribución económica*.

¹⁰ Možda je studentima bila problematična riječ *folklore*, posuđenica koja se piše sa, za španjolski neobičnim *k* (iako postoji i inačica sa *c*).

Ključnim za objašnjenje razlika među dvjema skupinama ispitanika mogao bi biti podatak o zanimanju. Naime, studenti su svi filolozi, dok čak 82% izvornih govornika nije vezano za filologiju. Kako bismo ispitali tu pretpostavku, usporedili smo izvorne govornike po varijabli zanimanja te ustanovili statistički značajnu razliku kod procjene čak osam od deset navedenih primjera. Drugim riječima, izvorni govornici koji se i sami bave jezikom bili su u procjeni prihvatljivosti bliži studentima nego ostalim izvornim govornicima, pa bi varijabla zanimanja mogla za ovu temu biti značajnija od varijable materinskoga jezika. Ipak, s obzirom na to da raspodjela po ovoj varijabli unutar skupine izvornih govornika nije bila ravnomjerna (18 naprama 82), ovaj zaključak trebalo bi još ispitati, pa se stoga ovdje i ne navodi detaljnija razrada.

Vezano uz odgovor 0 (*ne znam*), iz Tablice 3. vidljivo je da su se studenti češće od izvornih govornika opredjeljivali za taj odgovor, međutim, treba pogledati distribuciju prema pojedinim primjerima. U nastavku navodimo primjere za koje je odgovor 0 označilo više od 10% ispitanika: ST, jd. ispred (f) *nuevo hilo y aguja* (12%) i (s) *bella gorra y chal* (15%); ST, jd. iza (c) *flor y tallo amarillo* (28%) i (o) *brazo y pierna rota* (17%); ST, mn. ispred (n) *desconsolados esposa e hijo* (12%); IG, mn. ispred (b) *raros característica y aspecto* (11%) i (h) *simpáticos Paco y Lucha* (12%); ST, mn. iza (a) *cultura y folklore antiguos* (12%) i (r) *rama y tronco largos* (15%); ST, pogreške (d) *delicadas espíritu y gracia* (15%) i (k) *libro y carpeta desordenadas* (11%); IG, pogreške (d) *delicadas espíritu y gracia* (10%). Kako je već navedeno, *ne znam* se može označiti ako se radi o nepoznatoj riječi, ali i ako ispitanik nije siguran je li kombinacija dviju imenica smisljena te ako se ne može odlučiti za odgovor. Stoga je teško samo temeljem broja označenih odgovora 0 zaključiti o valjanosti pojedinog primjera, no činjenica je da su neki primjeri bili problematičniji od drugih.¹¹

Zaključno, prva je hipoteza istraživanja (H1) djelomično potvrđena, jer je izvornim govornicima uz dva uvriježena izraza prihvatljiv bio još jedan primjer unutar skupine s pridjevom u množini ispred imenica (primjer (l): srednja vrijednost 0.41), koji sukladno zabilježenom u literaturi ne bi predstavljao očekivanu uporabu u španjolskom jeziku. S druge strane, H2 je pobijena, jer je studentima u ovoj skupini bio prihvatljiv samo jedan uvriježeni izraz (primjer (n)). Primjer (h) je neprihvatljiv, iako je pridjev u množini uz koordinirana osobna imena moguć jedino u ovom položaju (**Paco y Lucha simpáticos*).

¹¹ Za buduća bi istraživanja bilo korisno najprije ispitati razumijevanje svih riječi i značenjsku povezanost imenica, pa sukladno tomu sastaviti primjere.

5.2. Diskusija: interpretacija primjera

Kad je riječ o interpretaciji primjera s pridjevom u jednini ispred imenica (Tablica 4.) 68% izvornih govornika i 76% studenata smatra kako se pridjev odnosi samo na prvu imenicu. Vrlo slično, za primjere s pridjevom u jednini iza imenica (Tablica 5.) 66% izvornih govornika i 79% studenata smatra kako se pridjev odnosi samo na drugu imenicu. Ipak, vidljiva su odstupanja kod pojedinih primjera, koja ukazuju na to da će interpretacija ovisiti o tome koliko se jakom opaža značenjska povezanost među imenicama. Tako studenti za primjere (j) i (q) u usporedbi s ostalima u većoj mjeri smatraju da se pridjev odnosi na obje imenice (40% za (j), 29% za (q)), a izvorni govornici u manjem postotku (22%) smatraju da se pridjev u primjeru (s) odnosi na obje imenice, kao i pridjev u primjeru (e) (19%). Vezano uz pridjev iza imenica, rezultati su bliži zabilježenome u *NGLE* (2009) (u usporedbi s Martínez 1999 i *DPD* 2005), gdje se navodi kako se pridjev u jednini iza imenica različitih rodova interpretira kao da označuje samo drugu imenicu (v. poglavlje 2).

Gledajući sve primjere, studenti su se u usporedbi s izvornim govornicima rjeđe odlučivali za interpretaciju u kojoj se pridjev odnosi na obje imenice, no statistički test hi-kvadrat nije pokazao da postoje statistički značajne razlike među dvjema skupinama ispitanika u ovome smislu.

Dakle, s obzirom na to da većina ispitanika pridjev u jednini ispred i iza koordiniranih imenica veže samo uz jednu imenicu, a ne uz obje, treća hipoteza istraživanja (H3), koja predviđa da će IG za primjere s pridjevom u jednini smatrati da se odnose na obje imenice, je pobijena, dok je četvrta (H4), koja kaže da će ST za primjere s pridjevom u jednini smatrati da se odnose samo na jednu od imenica, potvrđena.

6. Zaključci

Analiza rezultata procjene prihvatljivosti primjera s pridjevima u jednini i množini uz koordinirane imenice pokazala je kako su studenti u prosjeku dodjeljivali niže ocjene od izvornih govornika, a zapažena je statistički značajna razlika kod sedam od osam primjera s pridjevom u množini. Budući da ne postoji slično istraživanje na hrvatskome, teško je zaključivati o može bitnom jezičnom prijenosu, no to je svakako mogućnost koju bi trebalo ispitati. Svi primjeri s pridjevom u jednini i oni s pridjevom u množini iza imenica prihvatljivi su svim ispitanicima, dok je svima prihvatljiv samo jedan primjer s pridjevom u množini ispred koordiniranih imenica (i to uvriježeni izraz). Činjenica da je studentima neprihvatljiv drugi očekivano prihvatljiv primjer (*simpáticos Paco y Lucha*), vjerojatno je posljedica njihova nedovoljna poznavanja jezika. Primjeri s pridjevom u jednini svima su prihvatljivi kad su imenice apstraktne. Sukladno tomu, zaključeno je kako je prva hipoteza istraživanja djelomično potvrđena, dok je druga pobijena. Također, usporedba

izvornih govornika prema varijabli zanimanja ukazuje na to da bi ona mogla za ovu temu biti značajnija od varijable materinskoga jezika, međutim zbog malog broja i neravnomjerne distribucije potrebno je daljnje ispitivanje.

Analiza rezultata interpretacije primjera s pridjevom u jednini pokazala je kako nema značajnih razlika među dvjema skupinama ispitanika te kako se većina odlučuje za interpretaciju u kojoj se pridjev odnosi samo na jednu imenicu, a ne na obje. Prema tome, treća hipoteza istraživanja je pobijena, dok je četvrta potvrđena.

Možemo zaključiti da je kod uporabe ovih konstrukcija, ako želimo biti sigurni da će se pridjev uz koordinirane imenice interpretirati kao da se odnosi na obje, najsigurnije pridjev staviti iza imenica i u množinu, iako će neki govornici i pridjev u jednini uz značenjski povezane imenice interpretirati vezanim uz obje.

Tijekom analize postao je očit preliminarni karakter ovog istraživanja, jer je za objašnjenje dijela rezultata potrebno ispitati veći broj primjera jednakih obilježja. Međutim, kod ovakvih upitnika ključno je ograničiti broj primjera, zbog toga što lako dolazi do zamora, pa bi različite tipove i čimbenike bilo dobro podijeliti i ispitati zasebno. Također, u budućim istraživanjima trebalo bi na većem broju primjera ispitati utjecaj varijable apstraktno/konkretno, ispitati interpretaciju primjera u kontekstu, kao i interpretaciju pridjeva u jednini uz imenice istoga roda.

Literatura

- Babić, Stjepan. 1984. O sročnosti općenito. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* (Hrvatsko filološko društvo) 1. 1–5.
- Barić, Eugenija; Lončarić, Mijo; Malić, Dragica; Pavešić, Slavko; Peti, Mirko; Zečević, Vesna; Znika, Marija. 2005. *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Belaj, Branimir; Tanacković Faletar, Goran. 2014. *Kognitivna gramatika hrvatskoga jezika. Knjiga prva: Imenska sintagma i sintaksa padeža*. Zagreb: Disput.
- Blas Arroyo, José Luis. 2005. *Sociolingüística del español. Desarrollos y perspectivas en el estudio de la lengua española en el contexto social*. Madrid: Cátedra.
- Bruhn de Garavito, Joyce. 2011. Subject/object asymmetries in the grammar of bilingual and monolingual Spanish speakers: Evidence against connectionism. *Linguistic Approaches to Bilingualism* 1(2). 111–148. <http://dx.doi.org/10.1075/lab.1.2.01bru>
- Cowart, Wayne. 1997. *Experimental syntax: Applying objective methods to sentence judgments*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Demonte, Violeta. 1999. El adjetivo: Clases y usos. La posición del adjetivo en el sintagma nominal. U Demonte, Violeta; Bosque, Ignacio (ur.), *Gramática descriptiva de la lengua española*, svezak 1, 129–215. Madrid: Espasa Calpe.
- Demonte, Violeta; Pérez-Jiménez, Isabel. 2011. Concordancia parcial del adjetivo pospuesto en SSNN coordinados. Sintaxis y prosodia. *Cuadernos de la ALFAL* 3. 81–99.
- González Martínez, Juan. 2008. Metodología para el estudio de las actitudes lingüísticas. U Olza Moreno, Inés; Casado Velarde, Manuel; González Ruiz, Ramón (ur.), *Actas del XXXVII Simposio Internacional de la Sociedad Española de Lingüística (SEL)*, 229–238. Pamplona: Universidad de Navarra.

- Kapović, Marko. 2022. *Gramatika španjolskog jezika*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Katičić, Radoslav. 2002. *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti: Nakladni zavod Globus.
- Kraš, Tihana. 2005. Split intransitivity in Croatian-English interlanguage grammars. *Working Papers in English and Applied Linguistics* 11, 87–133.
- Marković, Ivan. 2010. *Uvod u pridjev*. Zagreb: Disput.
- Marković, Ivan. 2012. *Uvod u jezičnu morfologiju*. Zagreb: Disput.
- Martínez, José Antonio. 1999. La concordancia. U Demonte, Violeta; Bosque, Ignacio (ur.), *Gramática descriptiva de la lengua española*, svezak 2, 2695–2786. Madrid: Espasa Calpe.
- Parodi, Teresa; Tsimpli, Ianthi Maria. 2005. 'Real' and apparent optionality in second language grammars: Finiteness and pronouns in null operator structures. *Second Language Research* 21(3). 250–285. <http://dx.doi.org/10.1191/0267658305sr248oa>
- DPD – Real Academia Española. 2005. *Diccionario panhispánico de dudas*. 1. izd. Madrid: Santillana. Dostupno na: <https://www.rae.es/dpd/>. Datum posjete stranici: 17. rujna 2021.
- NGLÉ – Real Academia Española y Asociación de Academias de la Lengua Española. 2009. *Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe.
- Rojo, Guillermo. 1975. Sobre la coordinación de adjetivos en la frase nominal y cuestiones anexas. *Verba* 2. *Universidad de Santiago de Compostela*. 193–224.
- Silić, Josip; Pranjković, Ivo. 2007. *Gramatika hrvatskoga jezika: za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.
- Tena Dávalos, Jimena; Pérez Álvarez, Bernardo E. 2017. Estrategias de interpretación de oraciones relativas con doble antecedente en español. *Nueva Revista de Filología Hispánica* LXV/1. 3–25. <http://dx.doi.org/10.24201/nrfh.v65i1.2827>
- Težak, Stjepko; Babić, Stjepan. 2007. Morfologija: Oblici riječi u hrvatskome književnome jeziku. U Babić, Stjepan; Brozović, Dalibor; Škarić, Ivo; Težak, Stjepko, *Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika*, 277–581. Zagreb: Nakladni zavod Globus.

AGREEMENT OF COORDINATED NOUNS AND ADJECTIVES IN SPANISH

An adjective in Spanish can be placed before or after the noun it modifies, and the same is true for adjectives that accompany coordinated nouns. As a rule, an adjective behind coordinated singular nouns in Spanish is in the plural form, while an adjective before them appears in singular and agrees in gender with the first noun. However, an adjective behind coordinated singular nouns can be singular when the nouns are semantically related and there are also cases of plural adjectives before coordinated singular nouns (for example, in coined phrases or when coordinating personal names). In this work we present the results of a quantitative research study of acceptability judgements of different types of these constructions, as well as of their interpretation – is the adjective referring to one or both coordinated nouns. We compared the results from two groups of participants: native speakers from different Spanish speaking countries and masters level students of Spanish Language and Literature from the Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zagreb. For the native speakers we hypothesised that their results would be in line with the reference grammars and that they would accept the examples with plural adjective before the coordinated nouns only if they were formulaic phrases (which was partially confirmed), while we assumed that the students would accept all of the examples (which was not confirmed). Regarding the interpretation, for the majority of the cases both groups judged that the adjective in singular form only refers to one noun, not both, which confirmed the starting hypothesis about the students, but refuted the one about the native speakers.

Keywords: coordinated nouns, Spanish, agreement of nouns and adjectives, acceptability judgement

Adrese autorica:

Bojana Mikelenić

Filozofski fakultet Zagreb
HR – 10 000 Zagreb, Ivana Lučića 3
bmikelen@ffzg.hr

Ana María Valencia Spoljaric

Filozofski fakultet Zagreb
HR – 10 000 Zagreb, Ivana Lučića 3
avalenci@ffzg.hr